

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола Афанасьєв
Микола АФАНАСЬЄВ

МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Статус дисципліни	базова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувачка кафедри економіки підприємства та менеджменту	<i>Анастасія Панчук</i> Анастасія ПАНЧУК
---	---

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри *економіки підприємства та менеджменту*
Протокол № 1 від 20.08.2020 р.

Розробник:
Бутенко Д. С., к.е.н., доц. кафедри економіки підприємства та менеджменту

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Процеси глобалізації та європейської інтеграції, до яких залучилася Україна, роблять суттєвий вплив на розвиток міжнародних відносин з іноземними партнерами. Так, вітчизняні підприємці потрапляють в нові умови бізнесу, які обумовлюють необхідність розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Наявність певних навичок та вмій в сфері міжнародного бізнесу забезпечує широке коло нових можливостей, а саме: пошук нових ринків збуту, збільшення прибутків за рахунок підвищення цін, спрямування на покращення якості продукції та асортименту, пошук нових бізнес-партнерів, запозичення та опанування нових технологій тощо.

Тому сьогодні підвищено вимоги до вивчення дисципліни «Міжнародний бізнес» в системі підготовки економістів, підприємців та менеджерів.

Навчальна дисципліна «Міжнародний бізнес» є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», освітньої програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для денної форми навчання.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань про найбільш важливі аспекти організаційних основ міжнародного підприємництва, аналіз міжнародного економічного середовища та в області нормативного та законодавчого регулювання міжнародних торгових і комерційних відносин.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	4
Семестр	7
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Макроекономіка	Тренінг «Створення власного бізнесу»
Мікроекономіка	Комплексний консультаційний проект
Статистика	
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	
Менеджмент	
Маркетинг	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.	Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.
Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та біржової	Вміння ефективного управління міжнародною підприємницькою діяльністю

діяльності	
Здатність до вирішення проблемних питань і нестандартних ситуацій у професійній діяльності за умов невизначеності та ризиків.	Вміння вирішення проблемних питань і нестандартних ситуацій у міжнародній діяльності за умов невизначеності та ризиків

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародного бізнесу

Тема 1. Міжнародне підприємництво: становлення та розвиток

1.1. Поняття міжнародної підприємницької діяльності

Сутність поняття «міжнародна підприємницька діяльність» та «міжнародний бізнес». Суб'єкти міжнародного бізнесу. Основні риси міжнародного бізнесу. Функції міжнародного бізнесу. Місце України в міжнародних рейтингах. Значення розвитку міжнародної діяльності для економіки України.

1.2. Історія розвитку міжнародного підприємництва

Історичні передумови та еволюція міжнародного бізнесу. Історія розвитку міжнародної підприємницької діяльності: етапи розвитку міжнародного бізнесу згідно з класифікацією Р. Кантільона.

1.3. Поняття та зміст ЗЕД.

Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Нормативно-правова база ЗЕД. Принципи, функції та задачі ЗЕД.

Тема 2. Міжнародні торговельні відносини як основна форма міжнародного підприємництва

2.1. Міжнародна торгівля, її структура та динаміка розвитку

Поняття міжнародної торгівлі. Складові міжнародних економічних відносин. Етапи розвитку міжнародної торгівлі. Сучасний стан Світової міжнародної торгівлі. Еволюція форм ринку: внутрішній ринок, національний ринок, міжнародний ринок, світовий ринок. Класифікація світових товарних ринків.

2.2. Основні показники міжнародної торгівлі

Система показників міжнародної торгівлі. Показники експорту та імпорту продукції. Поняття та розрахунок зовнішньоторговельного обігу. Фізичний обсяг МТВ та інші показники міжнародної торгівлі.

Змістовий модуль 2. Суб'єкти та види міжнародного бізнесу

Тема 3. Суб'єкти міжнародного бізнесу

3.1. Основні суб'єкти міжнародного бізнесу: загальна характеристика

Суб'єктами міжнародного бізнесу згідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та їх характеристика. Класифікація суб'єктів міжнародного бізнесу. Поняття «міжнародна фірма».

3.2. Міжнародні стратегічні альянси

Поняття «міжнародні стратегічні альянси». Види міжнародних стратегічних альянсів. Особливості розвитку та менеджменту міжнародних стратегічних альянсів.

3.3. Спільні підприємства

Поняття «спільне підприємство»: законодавство України та особливе бачення закордонних вчених. Інструмент міжнародного підприємництва.

3.4. Командитні товариства

Командитні товариства: особливості функціонування та утворення. Переваги та недоліки командитних товариств.

3.5. Транснаціональні компанії

Сутність поняття «транснаціональна корпорація»

Історія розвитку ТНК. Транснаціональна корпорація: особливості тлумачення категорії в сучасних економічних умовах. Умови діяльності та основні ознаки ТНК згідно даних ООН.

Причини виникнення ТНК. Формування ТНК. Класифікація видів ТНК, їх зміст і характерні ознаки. Характеристика видів ТНК. Вплив на глобалізацію економіки Світу. Найбільші ТНК зі списку Fortune Global 500.

Тема 4. Види міжнародного бізнесу

4.1. Експорт продукції та ліцензування як види міжнародного бізнесу.

Основні види міжнародного бізнесу . Визначення ліцензування як виду міжнародного бізнесу.

4.2. Франчайзинг як вид міжнародного бізнесу.

Поняття «франчайзинг» його значення та місце в міжнародному бізнесі. Види та форми франчайзингу. Поняття «франчайзі», «франчайзер», «рояліті». Взаємовідносини між суб'єктами франчайзингу. Місце франчайзингу у системі управління організацією.

4.3. Управлінські контракти як вид міжнародного бізнесу.

Поняття «управлінські контракти» його значення та місце в міжнародному бізнесі.

4.4. Проекти «під ключ» як вид міжнародного бізнесу.

Особливості реалізації проектів «під ключ». Поняття «проектів «під ключ». Переваги та недоліки використання «проектів «під ключ».

4.5. Прямі іноземні інвестиції як вид міжнародного бізнесу.

Використання іноземних інвестицій в міжнародному бізнесі. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку України. Значення іноземних інвестицій для розвитку вітчизняної економіки.

Тема 5. Глобалізація та глобальні проблеми людства

5.1. Сутність та основні ознаки процесу глобалізації сучасного світового господарства

Глобалізація: поняття, значення та зміст. Причини формування глобалізаційних процесів. Існуючі точки зору, щодо впливу глобалізації на розвиток міжнародного бізнесу. Показники, які характеризують рівень глобалізації окремої країни. Раціоналізація світового господарства.

5.2. Міжнародна трудова міграція

Поняття «еміграція», «імміграція» та «рееміграція» їх значення та зміст. Види міжнародної міграції робочої сили. Демографічна політика. Державне регулювання міжнародного ринку праці. Селективний метод регулювання міграції.

Методи навчання та викладання

У ході викладання навчальної дисципліни «Міжнародний бізнес» передбачено застосування активних й інтерактивних навчальних технологій, серед яких використовуються різні методи, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, а саме: проблемні лекції, лекції-дискусії, презентації, групові проекти, робота в малих групах, індивідуальна дослідницька робота під час підготовки до круглого столу.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання.

Загальна кількість балів, яку може накопичити здобувач вищої освіти, складається із суми балів за поточну та підсумкову успішність. Підсумкова кількість балів, яку може накопичити здобувач вищої освіти складається з суми балів за поточну успішність. Максимальна кількість балів за поточну успішність – 100. Мінімальна кількість балів – 60 балів. Студент повинен вважатися атестованим, якщо сума балів, отриманих під час підсумкової / семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Завданням оцінювання лекційних та практичних занять є перевірка засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити

матеріал теми чи розділу, умінь публічно чи письмово подати певний матеріал. Кількість балів за поточний контроль розподіляються між темами з урахуванням кількості годин, відведених на тему.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час:

лекцій: активна робота на занятті (2 бал за кожне заняття) за умови активної участі в обговоренні теми лекції, відповіді студентом на поставлені викладачем питання. Загальна кількість балів 30;

практичних та семінарських занять: активна робота на занятті (2-4 балів за кожне заняття в залежності від складності виконуємих завдань) за умови виконання студентом практичних завдань, участі студентів у вирішенні завдань, обговореннях, дискусіях. Загальна кількість балів – 24;

експрес-опитування, максимально оцінюється в 5 балів. Контрольна робота містить 10 тестових завдань: 1 тест (0,5 бали);

колоквіуму: студенти мають два колоквіуми за двома змістовими модулями. Максимальна оцінка за колоквіум складає 12 балів. Колоквіум включає завдання за усіма темами змістових модулів. Структура колоквіуму: 1) 8 тестових завдань (максимальна оцінка за кожне завдання – 0,5 бали); 2) 2 ситуаційних завдання (максимальна оцінка за кожне 4 бали).

Самостійна робота студентів оцінюється за есе та захист самостійної роботи під час навчання. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 17 балів.

Оцінка за змістові модулі навчальної аудиторної роботи складається з суми балів за поточну успішність та підсумковий модульний контроль.

Завданням підсумкового модульного контролю є перевірка рівня засвоєння та розуміння певного матеріалу, вироблених навичок, умінь самостійно опрацьовувати наукові та навчальні тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представляти (презентувати) певний матеріал. Підсумковий модульний контроль проводиться після закінчення лекційних та практичних занять з дисципліни – змістовних модулів.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, що наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	не зараховано
60 – 63	E	незадовільно	
35 – 59	FX		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал	
<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 1. Міжнародне підприємництво: становлення та розвиток	Лекція	Лекція за питаннями: 1.1. Поняття міжнародної підприємницької діяльності	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Практичне завдання 1. «Теоретичні основи міжнародного підприємництва»	Презентація результатів	2
	Лекція	Лекція за питаннями: 1.2. Історія розвитку міжнародного підприємництва	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Практичне завдання 2. Місце України в міжнародних глобальних рейтингах	Презентація результатів	4
	Лекція	Лекція за питаннями: 1.3. Поняття та зміст ЗЕД.	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Практичне завдання 3. «Історія розвитку міжнародного підприємництва»	Презентація результатів	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Самостійне вивчення за питаннями теми. Підготовка до семінарського заняття.	Експрес-опитування	5	
<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 2. Міжнародні торговельні відносини як основна форма міжнародного підприємництва	Лекція	Лекція-дискусія: 2.1. Міжнародна торгівля, її структура та динаміка розвитку	Робота на лекції	2
	Семінарське заняття	Круглий стіл на тему : "Міжнародний бізнес та його розвиток у різних країнах Світу"	Презентація	2
	Лекція	Лекція-дискусія: 2.1. Міжнародна торгівля, її структура та динаміка розвитку	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Практичне завдання 4-6. «Статистичне дослідження товарної структури зовнішньої торгівлі України»	Презентація	2
	Лекція	Лекція-дискусія: 2.2. Основні показники міжнародної торгівлі	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 1.	Колоквіум	12

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Підготовка до практичних та семінарських занять. Виконання самостійної роботи за темою 2.	Підготовка доповіді та презентації	3
	Аудиторна робота			
Тема 3. Суб'єкти міжнародного підприємництва	Лекція	Лекція за питаннями: 3.1. Основні суб'єкти міжнародного бізнесу: загальна характеристика	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Практичне завдання 7. "Визначення результативності міжнародної торгівлі". Практичне завдання 8. «Суб'єкти міжнародного підприємництва».	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
	Лекція	Лекція за питаннями: 3.2. Міжнародні стратегічні альянси. 3.3. Спільні підприємства 3.4. Командитні товариства	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Практичне завдання 9. «ТНК: практичний аспект»	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
	Лекція	Лекція-дискусія: 3.5. Транснаціональні компанії	Робота на лекції	2
	Семінарське заняття	Круглий стіл «ТНК: практичний аспект».	Презентація	2
		Самостійна робота		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих розділів за питаннями теми. Підготовка до практичних та семінарських занять.	Підготовка доповіді та презентації	3
	Аудиторна робота			
Тема 4. Види міжнародного бізнесу	Лекція	Лекція за питаннями: 4.1. Експорт продукції та ліцензування як види міжнародного бізнесу.	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Практичне завдання 11. Характеристика видів ТНК.	Презентація результатів	2
	Лекція	Лекція за питаннями: 4.2. Франчайзинг як вид міжнародного бізнесу. 4.3 Управлінські контракти як вид міжнародного бізнесу. 4.4. Проекти «під ключ» як вид міжнародного бізнесу.	Робота на лекції	2
	Лекція	Проблемна лекція: 4.5. Прямі іноземні інвестиції як вид міжнародного бізнесу.	Робота на лекції	2

	Семінарське заняття	Круглий стіл «Види міжнародного бізнесу»	Презентація	3
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Самостійне вивчення окремих питань теми. Підготовка до практичних та семінарських занять. Підготовка есе за темою 4.	Есе	5
Аудиторна робота				
Тема 5. Глобалізація та глобальні проблеми людства	Лекція	Лекція за питаннями: 5.1. Сутність та основні ознаки процесу глобалізації сучасного світового господарства	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Ситуаційне завдання 1. «Інтелектуальна власність: проблеми реалізації в умовах глобальної економіки (на прикладі діяльності «Microsoft» в Китаї)»	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
	Лекція	Проблемна лекція: 5.2. Міжнародна трудова міграція	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Есе на тему : «Глобальні проблеми людства та перспективи їх подолання»	Захист завдання	2
	Лекція	Проблемна лекція: 5.2. Міжнародна трудова міграція	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 2.	Колоквіум	12
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Підготовка до практичних занять. Підготовка есе за темою 5.	Есе	3

Рекомендована література

Основна

1. Бутенко Д.С. Міжнародний бізнес: опорний конспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3806>
2. Міжнародна торговельна діяльність: підручник / В. В. Рокоча та ін. – К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2018. – 698 с.
3. Міжнародний бізнес та біржові ринки : конспект лекцій / укладачі: Л. Ю. Сагер, Л. О. Сигида. – Суми : Сумський державний університет, 2017. – 110 с.
4. Міжнародний бізнес: підручник / за ред. проф. В. А. Вергуна. – К. : ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
5. Світове господарство і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Шталь. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020 – 238 с.

Додаткова

6. Структурні зміни у світовій торгівлі як чинник розвитку внутрішнього ринку України: колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук, чл.-кор. НААН України Т.О. Осташко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». – Електрон. ресурс. – К., 2019. – 350 с. – Режим доступу : <http://ief.org.ua/docs/mg/310.pdf>
7. Бутенко Д.С. Міжнародні торговельні відносини як основна форма міжнародного підприємництва / Д.С. Бутенко // збірник матеріалів Х Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку світової економіки» (18 травня 2018 р.). – м. Харків. – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 118
8. Бутенко Д.С. Міжнародне підприємництво та міжнародний менеджмент: сутність, види та етапи розвитку / Д.С. Бутенко // збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика», 29-30 березня 2018 р., м. Харків.– Вид. ФОП Мезіна, 2018. – С. 45-46
9. Бутенко Д.С. Менеджмент ЗЕД в умовах глобалізації / Д.С. Бутенко // збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика», 18-19 березня 2019 р., м. Харків.– Вид. ФОП Панов, 2019. – С. 47-49
10. Бутенко Д.С. Позиція України у міжнародних економічних рейтингах / Д.С. Бутенко // збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції «Підприємницька модель економіки та управління розвитком підприємства» (6-8 листопада 2019) м. Житомир. – С. 80-83
- Інформаційні ресурси**
11. Офіційний сайт Doing Business. – Режим доступу : <https://www.doingbusiness.org/>
12. Офіційний сайт Human Development Reports. – Режим доступу : <http://hdr.undp.org>
13. Офіційний сайт KOF Swiss Economic Institute. – Режим доступу : <https://kof.ethz.ch/>
14. Офіційний сайт Reporters Without Borders. – Режим доступу : <https://rsf.org>
15. Офіційний сайт The Heritage Foundation. – Режим доступу : <https://www.heritage.org>
16. Офіційний сайт Transparency International. – Режим доступу : <https://www.transparency.org>
17. Офіційний сайт World Economic Forum. – Режим доступу : <https://www.weforum.org>